

Δελτίο Τύπου

ΈΚΘΕΣΗ 2019 ΤΟΥ EMCDDA ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΟΛ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΓΟΡΕΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΕ

Η νέα έκθεση επισημαίνει τις πολλαπλές επιπτώσεις των ευρωπαϊκών αγορών ναρκωτικών στην υγεία και την ασφάλεια

(26.11.2019, ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ **ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗΣ έως τις 10:00 π.μ. ώρα Κεντρικής Ευρώπης-Βρυξελλών/09:00 π.μ. ώρα Λισαβόνας**) Οι Ευρωπαίοι ξοδεύουν, σε επίπεδο λιανικής, τουλάχιστον 30 δισ. EUR ετησίως σε ναρκωτικά, καθιστώντας την αγορά ναρκωτικών σημαντική πηγή εσόδων για τις ομάδες οργανωμένου εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το ποσό αυτό ανακοινώθηκε σήμερα στην **Έκθεση του 2019 για τις αγορές ναρκωτικών στην ΕΕ** η οποία δημοσιεύθηκε από το **Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (EMCDDA)** και την **Ευρωπόλ**⁽¹⁾. Τα δύο πέμπτα περίπου του ποσού αυτού (39 %) αντιστοιχούν στην κάνναβη, το 31 % στην κοκαΐνη, το 25 % στην ηρωΐνη και το 5 % στις αμφεταμίνες και στο MDMA (σχήμα 1.1)⁽²⁾.

Οι δύο οργανισμοί ένωσαν τις δυνάμεις τους για να εκπονήσουν την τρίτη υψηλού επιπέδου επισκόπηση της ευρωπαϊκής αγοράς παράνομων ουσιών. Η έκθεση καλύπτει τις τάσεις σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού, από την παραγωγή και τη διακίνηση έως τη διανομή και την πώληση. Περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο η αγορά ναρκωτικών επιδρά πολλαπλώς στην υγεία και στην ασφάλεια και επισημαίνει ότι μια ολιστική προσέγγιση έχει θεμελιώδη σημασία για την αποτελεσματικότητα των πολιτικών ελέγχου των ναρκωτικών.

Κατά τη σημερινή παρουσίαση των πορισμάτων της έκθεσης, ο **Δημήτρης Αβραμόπουλος, Ευρωπαίος Επίτροπος αρμόδιος για τη Μετανάστευση, τις Εσωτερικές Υποθέσεις και την Ιθαγένεια**, δήλωσε: «Οι ομάδες οργανωμένου εγκλήματος σπεύδουν να εκμεταλλευτούν κάθε νέα ευκαιρία για κέρδος και αξιοποιούν όλο και περισσότερο τις τεχνολογικές και υλικοτεχνικές καινοτομίες για την επέκταση των δραστηριοτήτων τους σε διεθνές επίπεδο. Ταυτόχρονα, η πρόσβαση των ευρωπαίων καταναλωτών στα ναρκωτικά είναι σήμερα ευκολότερη, συχνά μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και του διαδικτύου. Η σημερινή έκθεση αποδεικνύει για μία ακόμη φορά ότι η αγορά παράνομων ουσιών εξακολουθεί να αποτελεί απειλή για την υγεία και την ασφάλεια των πολιτών μας. Θα συνεχίσουμε να συνεργαζόμαστε ακατάπαυστα με τα κράτη μέλη και τους διεθνείς εταίρους μας για την ενίσχυση της μάχης που δίνουμε κατά των ναρκωτικών σε όλες της τις πτυχές: για τη νεολαία μας, τους πολίτες μας, την κοινωνία μας.»

Η στρατηγική αυτή ανάλυση, που είναι προσανατολισμένη στη δράση, συνδυάζει δεδομένα από το σύστημα παρακολούθησης ναρκωτικών του **EMCDDA** με επιχειρησιακές πληροφορίες της **Ευρωπόλ** σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα. Σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία⁽³⁾, η συνολική διαθεσιμότητα ναρκωτικών στην Ευρώπη παραμένει «πολύ υψηλή» και οι καταναλωτές έχουν πρόσβαση σε μεγάλη ποικιλία προϊόντων υψηλής καθαρότητας και δραστηριότητας σε σταθερές, ή ακόμη και μειωμένες, τιμές. Σημαντική οριζόντια πτυχή της έκθεσης είναι οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της παραγωγής ναρκωτικών, στις οποίες περιλαμβάνονται η αποψίλωση δασών και η απόρριψη χημικών αποβλήτων, και οι οποίες μπορούν να προκαλέσουν οικολογική βλάβη και να δημιουργήσουν κινδύνους για την ασφάλεια καθώς και υψηλό κόστος καθαρισμού.

Αύξηση της βίας και της διαφθοράς που συνδέεται με τη δραστηριότητα στην αγορά ναρκωτικών της ΕΕ

Η έκθεση επισημαίνει την αυξανόμενη σημασία της Ευρώπης, τόσο ως περιοχής στόχου όσο και ως περιοχής παραγωγής ναρκωτικών, και καταδεικνύει ότι η βία και η διαφθορά, που παρατηρούνται διαχρονικά σε παραδοσιακές χώρες παραγωγούς ναρκωτικών, γίνονται ολοένα και πιο εμφανείς στο

εσωτερικό της ΕΕ. Μεταξύ των πολλαπλών συνεπειών της αγοράς ναρκωτικών που παρουσιάζονται στην ανάλυση συγκαταλέγονται οι αρνητικές επιπτώσεις για την κοινωνία (π.χ. βία από συμμορίες, φόνοι συνδεδεμένοι με ναρκωτικά) και η πίεση που ασκείται στους δημόσιους θεσμούς και τη διακυβέρνηση. Επιπλέον, στην έκθεση διερευνώνται οι δεσμοί της αγοράς ναρκωτικών με ευρύτερες εγκληματικές δραστηριότητες (π.χ. εμπορία ανθρώπων, τρομοκρατία) καθώς και οι αρνητικές της συνέπειες για τη νόμιμη οικονομία (π.χ. ο τρόπος με τον οποίο η νομιμοποίηση εσόδων από το εμπόριο ναρκωτικών υπονομεύει τις νόμιμες επιχειρήσεις) (βλ. μέρος Ι, ενημερωτικό γράφημα και σχήμα 1.2).

Εμπόριο, τεχνολογία και εργαλεία του εγκλήματος που καθοδηγούν και διευκολύνουν την αγορά

Σύμφωνα με την έκθεση, η *παγκοσμιοποίηση*, η *τεχνολογία* και η *καινοτομία*, και τα *εργαλεία του εγκλήματος* είναι οι τρεις δυνάμεις που καθοδηγούν και διευκολύνουν τις εξελίξεις στην αγορά ναρκωτικών. Σε μια «περισσότερο συνδεδεμένη παγκόσμια και τεχνολογικά ικανή αγορά», οι ομάδες του οργανωμένου εγκλήματος εκμεταλλεύονται τις ευκαιρίες που δημιουργούνται από τη διεύρυνση των εμπορικών αγορών, τις σχετικές εξελίξεις στον τομέα της εφοδιαστικής και την ψηφιοποίηση. Στην έκθεση διατυπώνονται ανησυχίες σχετικά με την αυξανόμενη διαφοροποίηση της διακίνησης ναρκωτικών μέσω της θαλάσσιας οδού (σχήμα 2.4) και την κατάχρηση της γενικής αεροπορίας (π.χ. ιδιωτικά αεροσκάφη, μη επανδρωμένα αεροσκάφη) για εγκληματικούς σκοπούς (σχήμα 2.5). Η χρήση ταχυδρομικών υπηρεσιών και υπηρεσιών αποστολής δεμάτων για τη μεταφορά ναρκωτικών επίσης επεκτείνεται με ταχείς ρυθμούς, ακολουθώντας την αυξανόμενη τάση για ηλεκτρονικές αγορές στην Ευρώπη και την κυκλοφορία μεγαλύτερων όγκων εμπορευμάτων.

Οι αγορές στο συγκαταβατικό και στο σκοτεινό διαδίκτυο, οι υπηρεσίες ανταλλαγής μηνυμάτων και οι εφαρμογές κινητού τηλεφώνου συνιστούν διαύλους για την πραγματοποίηση ηλεκτρονικών πωλήσεων ναρκωτικών. Οι αγορές του σκοτεινού διαδικτύου παραμένουν ανθεκτικές (περίπου 10 εξακολουθούν να βρίσκονται σε λειτουργία — σχήμα 2.8), ενώ παράλληλα έχουν εμφανιστεί ηλεκτρονικά καταστήματα χονδρικής και αγορές που απευθύνονται σε συγκεκριμένες εθνικότητες και γλωσσικές ομάδες. Στα βασικά εργαλεία του εγκλήματος που χρησιμοποιούνται ολοένα και περισσότερο από τους εμπόρους ναρκωτικών συγκαταλέγονται τα παράνομα πυροβόλα όπλα, τα κρυπτογραφημένα έξυπνα κινητά τηλέφωνα και τα πλαστά και παραποιημένα έγγραφα.

Σύμφωνα με τον διευθυντή του EMCDDA, κ. Alexis Goosdeel, «η παρούσα έκθεση κρούει τον κώδωνα του κινδύνου στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής για την ανάγκη αντιμετώπισης της ταχείας ανάπτυξης της αγοράς ναρκωτικών, η οποία εμφανίζεται ολοένα πιο παγκοσμιοποιημένη, συντονισμένη και ψηφιακά ικανή. Η υπερπαραγωγή ναρκωτικών, τόσο εντός όσο και πέραν των συνόρων της ΕΕ, έχει ως αποτέλεσμα τη μεγάλη διαθεσιμότητα φυσικών και συνθετικών ουσιών. Αυτό σημαίνει ότι οι καταναλωτές έχουν πλέον πρόσβαση σε ένα ευρύ φάσμα προϊόντων υψηλής δραστηριότητας και καθαρότητας σε προσιτές τιμές. Αυξανόμενη ανησυχία προκαλεί η άνοδος της βίας και της διαφθοράς που συνδέονται με τα ναρκωτικά εντός της ΕΕ. Η ανάληψη δράσης για την αντιμετώπιση των πολλαπλών συνεπειών της αγοράς ναρκωτικών για την υγεία και την ασφάλεια πρέπει πλέον να καταστεί άμεση προτεραιότητα».

Η εκτελεστική διευθύντρια της Ευρωπόλ, κα Catherine De Bolle υπογραμμίζει: «Η Ευρωπόλ, μέσω των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων της και των πληροφοριών που λαμβάνει από τα κράτη μέλη της ΕΕ, παρατηρεί σαφή αύξηση της διακίνησης ουσιών. Οι αρχές επιβολής του νόμου πρέπει να αντιμετωπίσουν αυτή την εξέλιξη και, για τον λόγο αυτό, πραγματοποιούμε σημαντικές επενδύσεις για τη στήριξη ερευνών σχετικά με τα ναρκωτικά στην Ευρώπη. Στόχος της Ευρωπόλ είναι συγκεκριμένες ισχυρότερες ομάδες οργανωμένου εγκλήματος, οι οποίες πλουτίζουν εις βάρος πολλών θυμάτων.

Εξέταση των κυριότερων αγορών ναρκωτικών

Η έκθεση εξετάζει διεξοδικά τις αγορές των κυριότερων ναρκωτικών που χρησιμοποιούνται στην Ευρώπη, ακολουθώντας την εφοδιαστική αλυσίδα, από την παραγωγή έως τη χρήση.

- **Κάνναβη — ολοένα πιο διαφοροποιημένα προϊόντα:** Πρόκειται για τη μεγαλύτερη αγορά ναρκωτικών στην Ευρώπη, η αξία της οποίας εκτιμάται τουλάχιστον σε 11,6 δισ. EUR. Περίπου 25 εκατομμύρια Ευρωπαίοι (ηλικίας 15-64 ετών) χρησιμοποίησαν το ναρκωτικό αυτό κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους. Σύμφωνα με την έκθεση, ενώ η φυτική κάνναβη και η ρητίνη κάνναβης

εξακολουθούν να κυριαρχούν, τα προϊόντα κάνναβης στην Ευρώπη διαφοροποιούνται όλο και περισσότερο. Εκχυλίσματα υψηλής δραστηριότητας, φαρμακευτικά προϊόντα και άλλα προϊόντα που αφορούν την υγεία και έχουν ως βάση την κάνναβη, καθώς και αυξανόμενος αριθμός προϊόντων κανναβιδιόλης (CBD) και προϊόντων χαμηλής περιεκτικότητας σε τετραϋδροκανναβινόλη (THC) πωλούνται σε πολλές διαφορετικές μορφές (σχήμα 3.1). Για τον λόγο αυτόν, θεωρείται απαραίτητη η στενή παρακολούθηση της δραστηριότητας και των πιθανών επιπτώσεων των προϊόντων αυτών στην υγεία. Η αυξανόμενη βία μεταξύ των ομάδων οργανωμένου εγκλήματος που εμπορεύονται κάνναβη αποτελεί έναν επιπλέον παράγοντα πίεσης των αρχών επιβολής του νόμου.

- **Ηρωίνη και άλλα οπιοειδή — σοβαροί κίνδυνοι για την υγεία και ανησυχίες για τις πρόδρομες ουσίες:** Η χρήση οπιοειδών εξακολουθεί να ευθύνεται για το μεγαλύτερο ποσοστό βλαβών, περιλαμβανομένων των θανάτων, που σχετίζονται με την κατανάλωση παράνομων ουσιών στην ΕΕ. Με περίπου 1,3 εκατομμύρια προβληματικούς χρήστες οπιοειδών (κυρίως ηρωίνης) στην ΕΕ, η αξία της λιανικής αγοράς ηρωίνης εκτιμάται σε τουλάχιστον 7,4 δισ. EUR ετησίως. Η βαλκανική οδός παραμένει ο βασικός διάδρομος εισόδου της ηρωίνης στην ΕΕ. Ωστόσο, υπάρχουν ενδείξεις αυξημένης διακίνησης ηρωίνης μέσω της νότιας οδού, ιδίως μέσω της διώρυγας του Σουέζ (σχήμα 4.8). Επιπλέον, υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν την εκτροπή και τη διακίνηση οξικού ανυδρίτη (πρόδρομης ουσίας της ηρωίνης) από την ΕΕ προς περιοχές παραγωγής ηρωίνης. Σημαντικό κίνδυνο για την υγεία παρουσιάζουν τα συνθετικά οπιοειδή υψηλής δραστηριότητας (π.χ. τα παράγωγα φαιντανύλης), τα οποία πωλούνται όλο και περισσότερο μέσω του διαδικτύου και αποστέλλονται ταχυδρομικά, συχνά σε μικρά δέματα που περιέχουν μεγάλο αριθμό μεμονωμένων δόσεων για τον δυνητικό χρήστη.
- **Κοκαΐνη — ρεκόρ παραγωγής και διευρυνόμενες αγορές:** Πρόκειται για τη δεύτερη πιο ευρέως διαδεδομένη παράνομη ουσία στην ΕΕ, με την αξία της λιανικής αγοράς να εκτιμάται στα 9,1 δισ. EUR. Περίπου 4 εκατομμύρια Ευρωπαίοι (ηλικίας 15-64 ετών) ανέφεραν ότι έκαναν χρήση της ουσίας κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους. Η χρήση εξακολουθεί να εντοπίζεται κυρίως στη νότια και τη δυτική Ευρώπη, αλλά η αγορά φαίνεται να επεκτείνεται. Η παραγωγή ρεκόρ στη Λατινική Αμερική είχε ως αποτέλεσμα την εντατικοποίηση της διακίνησης προς την ΕΕ (κυρίως μέσω θαλάσσιων εμπορευματοκιβωτίων) όπου καταγράφηκε πρωτοφανής αριθμός κατασχέσεων. Η παρουσία ευρωπαϊκών ομάδων οργανωμένου εγκλήματος στη Λατινική Αμερική τους επιτρέπει να διαχειρίζονται ολόκληρη την εφοδιαστική αλυσίδα. Το γεγονός αυτό ενδέχεται να δίνει ώθηση στον ανταγωνισμό εντός της αγοράς κοκαΐνης, ο οποίος συνδέεται με τη βία στο εσωτερικό της ΕΕ. Η ΕΕ φαίνεται να αναδεικνύεται σε ζώνη διαμετακόμισης της κοκαΐνης που προορίζεται για άλλες αγορές (π.χ. Μέση Ανατολή, Ασία).
- **Αμφεταμίνη, μεθαμφεταμίνη και MDMA — παραγωγή μεγάλης κλίμακας στην Ευρώπη για εγχώρια κατανάλωση και εξαγωγή:** Οι παραπάνω ουσίες αντιπροσωπεύουν περίπου το 5 % της συνολικής αγοράς ναρκωτικών της ΕΕ, με την αξία της λιανικής αγοράς στην ΕΕ να εκτιμάται σε τουλάχιστον 1 δισ. EUR για την αμφεταμίνη και τη μεθαμφεταμίνη και σε 0,5 δισ. EUR για το MDMA. Περίπου 1,7 εκατομμύρια Ευρωπαίοι (ηλικίας 15-64 ετών) δοκίμασαν αμφεταμίνη ή μεθαμφεταμίνη κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους και περίπου 2,6 εκατομμύρια δοκίμασαν MDMA («έκσταση»). Σε ορισμένες περιπτώσεις, η παραγωγή των ουσιών αυτών γίνεται σε «βιομηχανική κλίμακα» εντός της ΕΕ, με σκοπό τόσο την εγχώρια κατανάλωση όσο και την εξαγωγή. Νέες μέθοδοι παραγωγής αποδίδουν καθαρότερα και φθηνότερα προϊόντα ενώ ομάδες του οργανωμένου εγκλήματος ελέγχουν ολόκληρη την εφοδιαστική αλυσίδα.
- **Νέες ψυχοδραστικές ουσίες (ΝΨΟ) — εντοπισμός λιγότερων νέων ουσιών αλλά ουσίες υψηλής δραστηριότητας που αποτελούν σοβαρό κίνδυνο για την υγεία:** Πρόκειται για ένα ευρύ φάσμα ουσιών που δεν καλύπτονται από τους διεθνείς ελέγχους ναρκωτικών. Η αξία της αγοράς ΝΨΟ δεν είναι γνωστή. Ωστόσο το 2018 καταχωρήθηκαν 55 ΝΨΟ στο σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης της ΕΕ, ανεβάζοντας τον συνολικό αριθμό των υπό παρακολούθηση ΝΨΟ σε 731. Οι βασικές χώρες προέλευσης είναι η Κίνα και, σε μικρότερο βαθμό, η Ινδία. Τα μέτρα πολιτικής και επιβολής του νόμου που ελήφθησαν στις χώρες προέλευσης θεωρείται ότι συνέβαλαν στην επιβράδυνση της εμφάνισης ΝΨΟ (το 2014 είχαν καταχωρηθεί 101). Ωστόσο, οι ΝΨΟ εξακολουθούν να συνιστούν σοβαρή διασυνωριακή απειλή για την υγεία, καθώς στην αγορά εμφανίζονται ισχυρά συνθετικά οπιοειδή, κανναβινοειδή και «απομιμήσεις» βενζοδιαζεπινών που συνδέονται με αναφορές έκτακτων ιατρικών περιστατικών και θανάτων.

Αντιμετώπιση των αγορών ναρκωτικών: δράσεις για σημερινά και μελλοντικά σενάρια

Στην έκθεση επισημαίνεται ότι σε μια «ολοένα πιο σύνθετη, προσαρμόσιμη και δυναμική» αγορά ναρκωτικών, οι «πολιτικές και η ανταπόκριση της ΕΕ πρέπει να είναι αναλόγως ευέλικτες, προσαρμόσιμες και συντονισμένες». Η έκθεση παρουσιάζει ένα ευρύ φάσμα δράσεων που βρίσκονται σε εξέλιξη και στοχεύουν στην εφοδιαστική αλυσίδα των παράνομων ουσιών και περιλαμβάνουν από επιχειρησιακά μέτρα για την αντιμετώπιση της διαφθοράς στα λιμάνια έως την κατάρτιση αξιωματούχων στην εξάρθρωση παράνομων εργαστηρίων ναρκωτικών. Επιπλέον, περιγράφει ένα ευρύ φάσμα διαθέσιμων εργαλείων πολιτικής (π.χ. δομές συντονισμού, νομοθεσία, προγράμματα συνεργασίας και χρηματοοικονομικά μέσα).

Μεταξύ των βασικότερων πεδίων δράσης που προσδιορίζονται στην έκθεση είναι η καταπολέμηση των επιχειρηματικών μοντέλων των ομάδων οργανωμένου εγκλήματος που δραστηριοποιούνται στην παγκόσμια αγορά ναρκωτικών, ο περιορισμός των τρωτών σημείων στα εξωτερικά σύνορα και η επένδυση σε ιατροδικαστική και τοξικολογική ικανότητα ώστε η αντιμετώπιση να συμβαδίζει με τις καινοτομίες στην παραγωγή ναρκωτικών.

Οι δύο οργανισμοί της ΕΕ επισημαίνουν ότι η υιοθέτηση μιας προσέγγισης προσανατολισμένης στο μέλλον θα ενισχύσει την ετοιμότητα για την αντιμετώπιση δυνητικών μελλοντικών προκλήσεων, όπως είναι εικονικό συνάλλαγμα, η τεχνολογία των μη επανδρωμένων αεροσκαφών, η αυτοματοποίηση της εφοδιαστικής αλυσίδας και η τεχνητή νοημοσύνη.

Σημειώσεις

⁽¹⁾ Η Έκθεση για τις αγορές ναρκωτικών στην ΕΕ (συμπεριλαμβανομένης της συνοπτικής παρουσίασης) διατίθεται στα αγγλικά στις διευθύνσεις www.emcdda.europa.eu/2019/drug-markets και www.europol.europa.eu. Συνοδεύεται από δημοσίευση με τίτλο *Κύρια σημεία πολιτικής και πρακτικής*, καθώς και από 12 έγγραφα αναφοράς τα οποία αφορούν τις ελλείψεις που εντοπίστηκαν το 2016. Το παρόν δελτίο τύπου διατίθεται σε 24 γλώσσες. Η έκθεση εντάσσεται σε σειρά εκθέσεων που δημοσιεύεται ανά τριετία (από το 2013).

⁽²⁾ Τα γραφήματα της έκθεσης μπορούν να ληφθούν από τη βιβλιοθήκη πολυμέσων του EMCDDA www.emcdda.europa.eu/media-library

⁽³⁾ Εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά, τα στοιχεία της παρούσας έκθεσης αφορούν το έτος 2017.